

dievální vzdělanostní mecenát z hlediska rozličných forem komunikace, které lze v jeho rámci zachytit. Na komunikační síť, jež propojovala uherská města v 16.–17. století a uplatňovala se při prosazování jejich politických zájmů, upřel pozornost István Németh. Vystoupení Martiny Hacke přineslo sondu do praktického fungování korepondenčního styku na prahu 16. věku opřenou o dopisy basilejské tiskařské rodiny Amersbachů. Referáty Andrey Barbory Serles a Petera Rauschera představily Dunaj jako komunikační osu, která plnila nezastupitelnou roli nejen v přepravě zboží, ale také v přesunu informací. Autor těchto řádků pojednal o významu jednotlivých forem komunikace obyvatel Českých Budějovic s představiteli stavovské armády, která jmenované královské město v letech 1618–1619 neúspěšně obléhala. Poté co Károly Goda představil nábožensko-politickou komunikaci v konfesijně rozpolcené Vídni v 16. století, věnoval se Dmitriy Weber urbánní dimenzi styků mezi velmistrem Řádu německých rytířů a stavy v Livonsku v roce 1536.

Přednesené referáty i po nich následující, vesměs velmi živé diskuse prokázaly, že témata týkající se mnohovrstevnaté komunikace v raně novověkém městském prostředí mají značný badatelský potenciál. Každopádně si zaslouhují přinejmenším stejnou pozornost jako výměna informací ve středověkých urbánních obcích.² V zájmu pokud možno celistvého zmapování role předmoderních měst jako komunikačních uzlů byl na pražském sympoziu popřán prostor nejenom otázkám týkajícím se pohybu psaných sdělení, ale také zachytitelným projevům ústní či nonverbální symbolické komunikace. Jako vysoce perspektivní se ukázala rovněž další východiska výzkumu předávání informací v postmedieválním městském milieu, která byla v přednesených příspěvcích dotčena. Mimo jiné jde o fenomény raně novověkého cestování, obchodu, mobility a logistického zázemí tehdejších armád, náboženské či vzdělanostní peregrinace, jakož i o různé projevy institucionalizace informačního transferu, která sehrála zásadní roli zvláště v poštovníctví.

Tomáš Sterneck

Historiografie s městem spojená: Historiografie o městech a historiografie ve městech (Praha, 4.–5. října 2016)

Ve dnech 4. a 5. října 2016 se konal 35. ročník mezinárodní vědecké konference, pořádané tradičně Archivem hlavního města Prahy v Clam-Gallasově paláci na Starém Městě pražském. Ústředním tématem tohoto setkání, na jehož organizaci se vedle Archivu hlavního města Prahy podílel Historický ústav Akademie věd ČR, Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, Katedra historie Filozofické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem a Masarykův ústav a Archiv Akademie věd ČR, byla městská historiografie ve všech podobách od jejího vzniku do počátku 20. století. Pozornost byla věnována různým aspektům městského dějepisectví, tedy

² Z pohledu mediévistiky se pestré paletě forem komunikace spjatých s městským milieu v naší historiografii nověji věnuje kolektivní práce Martin ČAPSKÝ a kol., *Komunikace ve středověkých městech*, Opava 2014.

nejen konkrétním kronikám a historiografickým dílům, ale též genezi pramenů, autorům a jejich motivaci, literárnímu ztvárnění minulosti, čtenářské recepci i významu těchto písemností v době jejich vzniku a v následujících staletích. Značný zájem o tuto problematiku se odrazil ve vysokém počtu příspěvků přednesených domácím i zahraničním odborníky, kteří zde představili nejnovější výsledky své práce a seznámili tak přítomné s městskou historiografií v oblasti severně od Alp. Vedle Prahy byla představena historiografie dalších středoevropských metropolí a velkých měst (Vídeň, Norimberk, Krakov, Gdaňsk, Vratislav, Aušpurk), stranou nezůstal ani vývoj dějepisectví v menších lokalitách.

Po slavnostním zahájení následoval úvodní referát Jiřího Peška, který stručně shrnul dosavadní výsledky výzkumu a poukázal na základní problémy městské historiografie, zejména na poněkud složitou definici pojmu „městské kroniky“. Dále zazněly příspěvky přibližující počáteční vývoj městského dějepisectví v Německu (Peter Johaneček) a v českých zemích (Marie Bláhová). Jak ukazují dosavadní výzkumy, městská kronikářská díla jsou odrazem stoupajícího sebevědomí měšťanů a jejich úsilí o uchování kolektivní paměti. Po celá staletí významně přispívala k utváření městské identity, jak ve svých počátcích, tak i v pozdějším období, kdy se stala jedním z nástrojů národní emancipace.

Následující bloky probíhaly paralelně ve dvou sekcích. Středověké městské historiografii byl věnován příspěvek o literární tvorbě pražského novoměstského písaře Prokopa (Jan Hrdina — Kateřina Jíšová), dále příspěvek o slezském dějepisectví (Wojciech Mrozowicz), kde referující poukázal na pronikání národních jazyků do textů kronik a postupnou převahu německého jazyka na úkor latiny. Další přednášející (Wojciech Iwańczak) vyzdvihl roli města v tvorbě významného polského kronikáře Jana Długosze.

Převážná část referátů přiblížila dějepisectví ve městech raného novověku. Přítomní se zájmem vyslechli zprávy o středověkém a raně novověkém dějepisectví Vídně (Ferdinand Opll), o níž je nejstarší podrobnější zmínka již ve středověké národní kronice, v Norimberku (Michael Diefenbacher), kde se dochoval vysoký počet městských kronik počínaje přelomem 14. a 15. století, a v Levoci (András Péter Szabó), jejíž kronikářství s největší pravděpodobností začíná již v 15. století. O městském dějepisectví v Uhrách jako příkladu instrumentalizace historie v politickém zápase pohovořil Viliam Čičaj.

Pozornost byla věnována polskému městskému dějepisectví. Gdaňskými historiografy 15.–18. století a jejich interpretací christianizace a slavné minulosti Polska, Pruska a Pomořan se zabýval ve svém příspěvku Marcin Grulkowski, krakovské kronikáře 16.–17. století a jejich díla představil Zdisław Noga. V kontextu vývoje literární kultury a přenosu sociální paměti pohovořil o městské kronice Poznaně z let 1389–1793 Krzysztof Ratajczak. Kalina Mróz-Jabłeczka a Tomasz Jabłeczki seznámili přítomné se slezskými, především vratislavskými kronikami, které jsou významným pramenem jak zemského, tak městského kronikářství.

Samostatný blok příspěvků byl věnován historiografii v protestantských městech, v jejichž kronikách se výrazně odráží konfesijní napětí charakteristické pro vývoj v 16. a 17. století. Pozornost se soustředila především na období třicetileté války, jejíž události zaplňují většinu textu kronik těchto měst. Písemné zachycení událostí

jednoznačně přispívalo k nalezení rovnováhy v traumatizující situaci válečných let. Analýza těchto pramenů také zřetelně potvrdila, že v dobách zvýšeného napětí sledovali kronikáři svědomitě různá nebeská znamení, která se pro tehdejší společnost stávala symbolem dalšího vývoje událostí. Dějiny Augsburgu sepsané v první polovině 18. století, retrospektivně mapující konfesijní napětí ve městě do poloviny 17. století, představil Wolfgang Mährle. O koncepci městského kronikářství ve vybraných německých městech s důrazem na kroniku Sebastiana Fischera z Ulmu pohovořila Julia Bruch. Význam luteránské historiografie v Prusku pro tvorbu a posílení konfesní identity přiblížila Anna Mikołajewska. Hornolužickým městům se věnoval Petr Hrachovec, jenž se ve svém příspěvku zaměřil na městské kroniky z třicetileté války, konkrétně na bohatou historiografii Žitavy.

Několik příspěvků bylo věnováno pražské historiografii, přítomní byli seznámeni především s díly sepsanými v 16. a 17. století. Václav Ledvinka se zabýval osobou a tvorbou staroměstského kancléře Sixta z Ottersdorfu, Olga Fejtová přiblížila pojetí pražských měst v Historickém kalendáři Daniela Adama z Veleslavína, Zdeněk Hojda se soustředil na významný historiografický spis Jana Františka Beckovského *Poselkyně starých příběhů českých*, kterou, ač se její text týká převážně Prahy, nelze považovat za dějiny města, obraz Prahy v humanistických topografiích a panegyrikách ukázala Marta Vaculínová, Jiří Pešek představil Prahu v *Kronice české* Václava Hájka z Libočan, Alena Sojková zhodnotila záznamy v kronikách vybraných českých měst (Litoměřice, Louny, Slaný, Kadaň, Plzeň, Trutnov) s důrazem na interpretaci událostí týkajících se Prahy.

Pozornost byla věnována také specifickým historiografickým pramenům. Brněnských narativních pramenů, pamětních knih a městských kronik obecně a konkrétně kroniky lékárníka Jiřího Ludwiga se týkal příspěvek Hany Jordánkové a Ludmily Sulitkové, pamětním knihám jako významnému prameni k poznání městské kolektivní paměti byl věnován příspěvek Marie Tošnerové, Wolfgang Wüst rozšířil spektrum pramenů o tištěné obrazové jednodlistové letáky s aktuálním zpravodajstvím o mimořádných událostech a jejich reflexi v městském prostředí Bavorska. Zdůraznil, že městské kroniky reflektují tento pramen jen minimálně. Jedinečnou ikonografickou sbírku řížského pedagoga a sběratele Johanna Christopha Brotze, nabízející prameny k různým aspektům života livonských měst v průběhu 18. století, představili estonští badatelé Tõnis Liibek a Raimo Pullat. Karl Vocelka ve svém příspěvku přiblížil popisy dvorských a městských slavnostních událostí ve Vídni za vlády císaře Maximiliána II. jako specifického žánru kulturních dějin.

Závěrečné bloky byly věnovány období 19. a 20. století, kdy městské dějepiscevery sehrálo významnou roli při formování národních a lokálních identit, jak doložili ve svých příspěvcích Jaroslav Ira, jenž se zabýval biografiemi českých, moravských a halíčských měst z druhé poloviny 19. století, a Łukasz Tomasz Sroka, jenž porovnal publikace vydávané ve stejném období městskou správou v Krakově a Lvově. Oba referující se shodli, že bez ohledu na odlišné druhy pramene bylo jejich zaměření v podstatě shodné: vyzdvihovaly především národní charakter lokalit, prohlubující se vztah obyvatel k obci a dobře prosperující městskou správu. Vzájemný vztah mezi historickou narací a viditelnou reprezentací minulosti města na příkladu Kutné Hory ve druhé polovině 19. století zhodnotili ve svém příspěvku Jaroslav Alt a Blanka Altová. Milada

Sekyrková poukázala na základě kroniky pražského dívčího gymnázia Minerva na možnost využití školních kronik pro komunikaci s městskou správou. Peripetemií vzniklými v souvislosti s povinností vést oficiální pamětní knihu v Plzni, k jejíž realizaci však nedošlo, se zabýval Karel Řeháček. Obdobnému tématu týkajícímu se Mnichova, kde byla oficiální kronika vedena z pověření města již od roku 1845 a která představuje jedinečný pramen k poznávání každodenní reality, se věnovala Brigitte Huber.

Konference, jak už je v tomto případě obvyklé, probíhala v přátelské atmosféře, kterou charakterizovaly i četné a podnětné diskuse. Příjemnou atmosféru vykazoval i společenský večer, kde si mohli přítomní prostřednictvím fotodokumentace zavzpomínat na konference minulých let. Přednesené referáty budou publikovány v samostatném svazku *Documenta Pragensia*.

Marie Tošnerová

Vesnické technické objekty 2016 (Vysoké Mýto, 17.-19. října 2016)

Vžitou a rozšířenou, leč mylnou představu, že Čechy a Morava se od středověku přinejmenším do začátku 19. století podobaly agrárnímu moři, z něhož výrazně vystupovala toliko města coby střediska řemesel, obchodu a posléze ohniska industrializace, se už po šesté pokusil poopravit seminář *Vesnické technické objekty*. Konference si klade za cíl upozornit na neopomenutelnou úlohu, kterou v životě venkova sehrávalo široké spektrum rozličných technických památek od kováren přes pivovary až po zařízení určená k distribuci elektrického proudu. Letošní ročník se uskutečnil ve dnech 17. až 19. října 2016 v prostorách Regionálního muzea ve Vysokém Mýtu a konal se pod záštitou ministra zemědělství Mariana Jurečky.

Seminář *Vesnické technické objekty 2016* přinesl jako tradičně kromě přednášek také řadu diskusních příspěvků, workshopů a byl zakončen celodenní exkurzí. Po uvítacím slovu, které tentokrát patřilo starostovi města Vysoké Mýto Františkovi Jiraskému a vedoucímu Oddělení kultury a památkové péče Odboru kultury, sportu a cestovního ruchu Krajského úřadu Pardubického kraje Milanovi Mariánkovi, zahájil první přednáškový blok ředitel Státního oblastního archivu Zámorsk Ivo Šulc. Následně zazněly tři úvodní referáty představující vesnické technické stavby jako objekty zkoumání etnografie, historie a památkové péče. Jako první vystoupila Magda Křivanová, která se dlouhodobě zabývá studiem vesnických staveb a je spoluautorkou jedné ze stěžejních prací věnujících se vodním technickým objektům *Dílo a život mlynářů a sekerníků v Čechách*. Účastníkům konference přednesla poznatky vyplývající z jejího současného výzkumu mapujícího kovárny na Chrudimsku. Představením neméně pozoruhodných zařízení navázal Michal Severa působící jako archivář ve Státním oblastním archivu v Zámorsku. Svým referátem upozornil na možnosti využití archivních pramenů při studiu bělidel na panství hrabat Harbuval-Chamaré. Úvodní blok uzavřela Zuzana Vařeková, která předvedla hostinec s čp. 1 ve Vysoké u Javorníku jako předmět navýsost hodný zájmu památkové péče. Zároveň poukázala na možnosti jeho šetrné stavební úpravy i spolupráce majitelů takto významných architektonických památek s památkovým ústavem.

